

II. Огляди

Андрій Бойко-Гагарін

доктор історичних наук,
старший зберігач фондів відділу
«Музей грошей»

Управління зв'язків з громадськістю
та фінансової обізнаності,
Департамент комунікацій,
Національний Банк України,
доцент кафедри мистецтвознавчої
експертизи ім. Казимира Малевича,
Національна академія керівних кадрів
культури і мистецтв
(Київ, Україна)

boiko.gagarin@ukr.net

ORCID: 0000-0003-4610-3665

ResearcherID: n-6985-2017

БОРОТЬБА ЗА ДЕРЖАВНІСТЬ, ЗАКАРБОВАНА В МЕТАЛІ

Із початком гібридної війни росії проти України та окупації частини її території на Сході у 2014 році весь світ побачив справжнє обличчя путінського режиму. Свідома світова спільнота відразу сформувала попит на нумізматичну продукцію, присвячену військовим подіям, що результували б поразку росіян на полі бою. Першою такою монетою стали 5 гривень «500-річчя битви під Оршею» 2014 року. Перемога в Оршанській битві 1514 року зупинила наступ військ великого князя московського Василя III Івановича і мала велике міжнародне значення. Армія Великого князівства Литовського на чолі з князем Костянтином Острозьким складалася з польських, литовських, українських і білоруських військ.

5 гривень 2014 року «500-річчя битви під Оршею»

Національний банк того ж 2014 року випустив 5 гривень з нейзильберу та 20 гривень зі срібла «70 років визволення України від фашистських загарбників». Наступного року на честь ювілею Перемоги у Другій світовій війні в обігу з'являється 5-гривнева монета «70 років Перемоги. 1945 – 2015». Через наступних 5 років знову на державному рівні відзначаються вказані знакові для українського народу події, про що свідчать 5 гривень 2019 року «75 років визволення України» та 5 гривень 2020 року «75 років перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939 – 1945 років». Державою також ушановуються жертви нацистського геноциду – євреї та роми. 2021 року в обіг уведено пам'ятні монети «80-ті роковини трагедії в Бабиному Яру» – 5 гривень із нейзильберу та 10 гривень зі срібла.

Україна та українці завжди пам'ятали і пам'ятають про ціну, яку довелось заплатити нашій Вітчизні за перемогу над гітлерівцями, попри всі ідеологічні та політичні закиди російської пропаганди, звинувачення на адресу українців щодо забуття ними подвигу народів у їх боротьбі за Перемогу над нацизмом.

5 гривень 2020 року «75 років перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939 – 1945»

5 гривень 2021 року «80-ті роковини трагедії в Бабиному Яру»

Рік 2015 став роком ушанування пам'яті про події Революції Гідності. В обіг випускаються 5-гривневі монети: «Євромайдан», «Небесна сотня» та «Революція гідності», які, в прямому сенсі, кольорово демонструють світові прагнення українців до самоідентифікації та вивільнення від корупції.

5-гривневі монети 2015 року, присвячені Революції Гідності 2014 року

Світове українство у 2015 році відзначило 1000-ліття успіху великого князя київського – Володимира Святославича. 20-гривнева монета «Київський князь Володимир Великий» нагадує світу про те, що Володимир Святий – великий князь київський та хреститель України-Руси, а не держави-агресора, яка намагається вкрати нашу історію.

20 гривень 2015 року «Київський князь Володимир Великий»

Національним банком України навіть в умовах війни та збройного протистояння ворогові в монетному карбуванні впроваджуються провідні технологічні прийоми. На Покрову до Дня захисника України у 2015 році вводиться в обіг 5-гривнева монета «День захисника України» з тамподруком кольору військового камуфляжу.

Поранених бійців, які боронили українські кордони, лікують кращі лікарі, не стоїть осторонь і столичний військовий шпиталь, який 2015 року відзначив свій ювілей. На пам'ятній монеті номіналом 5 гривень «260 років Київському військовому госпіталю» – зображення в'їзної брами госпіталю, що розташувався свого часу на території Київської фортеці.

5 гривень 2015 року «День захисника України. За честь! За Славу! За Народ!»

5 гривень 2015 року «260 років Київському військовому госпіталю»

Політичні реалії збройної агресії росії проти України докорінно змінює тематичне спрямування ювілейних та пам'ятних монет. Окрім військової тематики набуває особливої актуальності тема злочинів радянського режиму та російського уряду проти кримських татар. Пам'ять про депортованих татар ушановується 5-гривневою та 20-гривневою монетами: «Пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу». 2017 року вводяться в обіг 5 гривень «100-річчя першого Курултаю кримськотатарського народу». У 2018 році кримську тематику продовжила 2-гривнева монета «100-річчя Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського».

5 гривень 2017 року «100-річчя першого Курултаю кримськотатарського народу»

Попри актуальні військові події на Сході України наш народ пам'ятає про подвиги попередніх поколінь. Боротьбі за державність січових стрільців присвячено 5-гривневу монету «100-річчя боїв легіону Українських січових стрільців на горі Лисоня». Цю ж тематичну лінію продовжено випуском 5 гривень 2017 року «100 років з часу утворення Першого українського полку імені Богдана Хмельницького».

Успішна боротьба за державність неможлива без внеску кожного з нас. Саме про це кожному громадянину України символічно нагадує 5-гривнева монета 2016 року «Україна починається з тебе».

5 гривень 2016 року «Україна починається з тебе»

Продовжувану серію біметалічних 5-гривневих монет, що були випущені до ювілеїв адміністративних одиниць України, у 2017 році поповнила монета «85 років Донецькій області», наступного року – «Автономна Республіка Крим» та «Місто Севастополь», які стали своєрідними знаковими підтвердженнями того, що вся Донецька область та АР Крим в кордонах 1991 року – це Україна!

Військова тематика в комеморативному карбуванні України збагачується спеціальною військовою серією 10-гривневих монет, виготовлених зі сплаву на основі цинку. Перша така монета була випущена в обіг у 2017 році та присвячена «Захисникам Донецького аеропорту». У 2018 році серію продовжили монети: «День українського добровольця», «100-річчя створення Українського військово-морського флоту». Наступний 2019 рік став роком випуску монет-присвят: «На варті життя (присвячується військовим медикам)», «КраЗ-6322 «Солдат», «Учасникам бойових дій на території інших держав», «Повітряні Сили Збройних Сил України», «День пам'яті полеглих захисників України», «Державна прикордонна служба України», «Десантно-штурмові війська Збройних Сил України», «Збройні Сили України», «Сухопутні війська Збройних Сил України».

10-гривневі монети 2018 – 2022 років на честь Збройних Сил України

Пам'ятною монетою року 2020 на тлі світової пандемії вірусу SARS COV-19 та продовження гібридної війни росії проти України стає монета «Передова». На реверсі 5 гривень зображено бійців військового та медичного «фронтів», які відважно борються з видимим та невидимим ворогом.

5 гривень 2020 року: «Передова»

24 лютого 2022 року розділило життя кожного українця на «до» цієї трагічної для України дати та «після» – ракетними ударами та атаками колон військової техніки починається повномасштабне вторгнення рашистів одразу на багатьох напрямках – на Київщину, Чернігівщину, Сумщину, Харківщину, Донеччину, Запоріжжя та Херсонщину. В умовах нового етапу війни перша монета виходить в обіг у липні 2022 року і присвячується світовим лідерам та країнам-партнерам України, які об'єднались в антипутінську коаліцію. Дружнім зусиллям партнерів присвячено срібну та нейзильберову монету: «В єдності – сила!».

Серія 10-гривневих монет військової тематики поповнилася випусками: «Військово-морські Сили Збройних Сил України», «Сили спеціальних операцій Збройних Сил України». Нумізматичній спільноті монети цієї серії також пропонуються у колекційному наборі з дев'яти пам'ятних монет спеціальних випусків серії «Збройні Сили України» 2018 – 2020 років.

10 гривень 2022 року «В єдності – сила!»

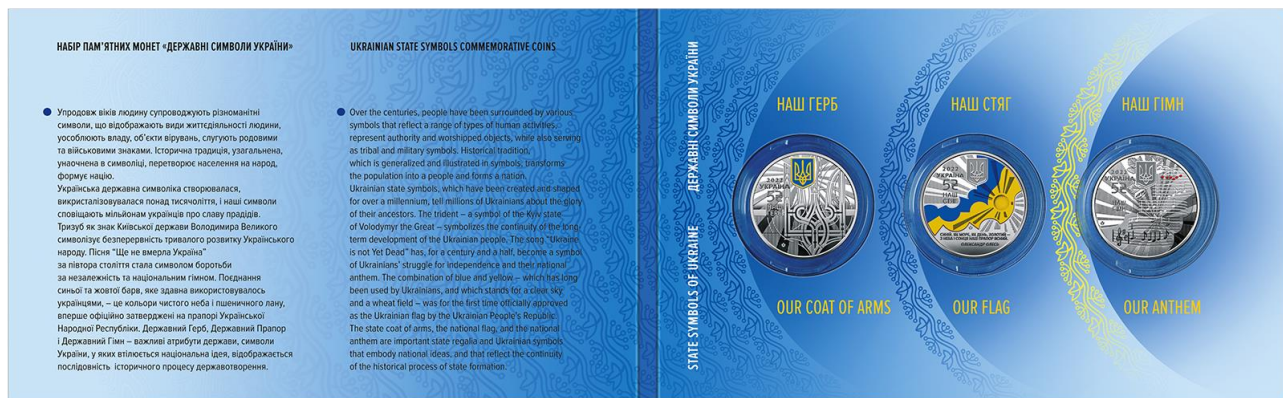
10 гривень 2022 року «Ой у лузі червона калина»

Відому пісню Січових стрільців «Ой у лузі червона калина», яка стала символом боротьби за незалежність Української держави, увіковічено у срібній та нейзильберовій монетах 2022 року випуску.

«Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України» – ця 5-гривнева нейзильберова монета 2022 року випуску – потужний акцент на важливості боротьби з ворогом саме на інформаційному фронті.

Випуск пам'ятної медалі-присвяти «Службі безпеки України» засвідчив пошанування державою професійної діяльності її працівників.

Надзвичайно вдалим для досягнення презентаційних цілей та проведення презентації України під час зустрічей на міжнародному рівні став набір монет 2022 року «Державні символи України», до складу якого увійшли три 5-гривневі монети, присвячені державному гербу, стягові та гімну. Монети розміщено у буклеті, який наповнений розширеною текстовою частиною українською та англійською мовами, яка містить детальний виклад про походження та зміст державних символів України.

Набір 5-гривневих монет «Державні символи України»

У результаті масштабного вторгнення російських сил ряд українських міст були вщент знищені, суттєвих пошкоджень було завдано інфраструктурі та житловим забудовам. На тимчасово окупованих територіях населення зазнало репресій, утисків, масштаби яких сягали стану гуманітарної катастрофи. На пам'ять про пережиті Україною злочини окупантів Національним банком було випущено серію пам'ятних медалей на честь Міст-героїв, до числа яких увійшли окремі пам'ятні медалі на честь Харкова, Херсона, Маріуполя та понівечених міст Київщини – Бучі, Ірпеня, Гостомеля. Кожна монета сповнена символів, дорогих кожному мешканцю українських міст, які жили щасливим життям до російського вторгнення. Зображення на медалях передають обумовлені війною реалії – вкрадене дитинство, обстріли, руйнації. До всього закарбованого в металі горя

українців на медалі нанесені життєствердуючі слова Ліни Костенко.

Серія пам'ятних медалей «Міста героїв»

Збільшено кількість монет на військову тематику, які було введено до широкого обігу. На 10-гривневій монеті 2022 року випуску замість портрету гетьмана Івана Мазепи нанесено зображення бійців Територіальної оборони з промовистим логотипом, аверс ідентичний з аверсом відповідних монет попередніх років випуску.

10 гривень 2022 року «Сили територіальної оборони», вміщені у рол з голографічним елементом

Випуск монет з тематики протистояння України ворогові триває...